

NÁZORY OBYVATEL PLZNĚ NA PROJEKT PLZEŇ – EVROPSKÉ HLAVNÍ MĚSTO KULTURY 2015 ROK POTÉ RESIDENTS' ATTITUDE TOWARDS THE PILSEN - EUROPEAN CAPITAL OF CULTURE 2015 PROJECT ONE YEAR LATER

Alena Matušková¹, Marta Nosková²

¹ doc. PaedDr. Alena Matušková, CSc., Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta ekonomická, matuskov@kge.zcu.cz

² Ing. Marta Nosková, Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta ekonomická, mnosk@kpm.zcu.cz

Abstract: The article discusses the resident's attitudes towards the Pilsen – European Capital of Culture 2015 project. The evaluation was made more than half a year after the end of the event. Based on the survey, whose respondents were residents of the city of Pilsen, three thematic issues were verified. They involved 1) respondents relation to culture and arts, and their possible changes due to the ECoC events in 2015, 2) the general benefits and impacts of these events and 3) the long-term legacy of the ECoC 2015 or at least of some events that the project started. Also the supply of cultural events in the city was assessed. Results clearly confirmed positive residents' attitude towards the project. They also show benefits observed by respondents that were not seen only in the field of culture, but also in others. Most mentioned were: increased tourism, higher and better supply of culture and arts, and its greater public support. Also such benefits as changed image of the city as well as improved environment were often observed. On the other hand, most of the respondents did not believe in long term effects of the project and also their opinion was biased by their general attitude towards the culture. Overall the opinion of city residents confirms that originally identified positive view of the ECoC has not changed in time too much.

Keywords: Resident's attitude, European Capital of Culture, Pilsen

JEL Classification: R58

ÚVOD

Evropské hlavní město kultury (dále jen EHMK) je iniciativou Evropské komise, která má třicetiletou historii a představuje jeden z nejvíce ambiciózních kulturních projektů v Evropě (European Commission, 2015). Prvním nositelem titulu bylo v roce 1985 město Atény a iniciativa měla v těchto prvních letech existence za cíl představit kulturu zvoleného města, regionu či státu ostatním národům. Titul byl udělován spíše kulturně vyspělým a známým městům jako např. Florencie (1986), Paříž (1989), Madrid (1992) či Kodaň (1996) (Palmer a kol., 2004). V průběhu let prošla iniciativa mnohými změnami, až se vyvinula v celoroční festival kultury podporující i ekonomický a sociální rozvoj a umožňující regeneraci prostoru města (Lähdesmäki, 2014). Titul začal být udělován i

městům, která potřebovala „nastartovat“ vývoj či změnit image, zde jako příklad mohou sloužit města Liverpool (EHMK 2008), Linz (2009), Maribor (2012), Košice (2013) či Plzeň (2015). V současnosti je hlavním cílem iniciativy ochraňovat, rozvíjet a podporovat evropské kulturní a jazykové rozmanitosti, podporovat evropské kulturní dědictví a kulturní a kreativní odvětví (Rozhodnutí č. 445/2014/EU).

Každý ročník prochází rozsáhlou evaluací a hodnotí se nejen dopady do kulturní oblasti, ale i do oblasti ekonomické, sociální a mnoha dalších. Co je ale často opomíjené, je názor místních obyvatel na průběh projektu a jeho dopady na místo, ve kterém žijí. Na tuto stránku se zaměřil výzkum na Katedře geografie Fakulty ekonomické Západočeské univerzity v Plzni, kde již od roku 2012 probíhaly výzkumy

informovanosti, postojů a participace obyvatel na projektu Plzeň – EHMK 2015. Hlavní dotazníkové šetření proběhlo na přelomu let 2015 a 2016 a jeho výsledky prezentuje ve své práci Šlehoferová (2016). Přesto tímto šetřením nebyl výzkum ukončen definitivně, jelikož bylo vhodné, aby s určitým časovým odstupem po průběhu akce byly znovu zjišťovány názory obyvatel Plzně na ukončený projekt. Cílem článku je tedy evaluace projektu EHMK 2015 s více než půlročním časovým odstupem na základě terénního šetření realizovaného v září 2016 mezi obyvateli města Plzně. Ti tak mohou lépe zhodnotit krátkodobý význam i dlouhodobé dopady realizace projektu na kulturní, ale i další život ve městě. Až s delším časovým odstupem je totiž možné zhodnotit například rozvoj cestovního ruchu v podobě dlouhodobějšího zvýšeného přílivu návštěvníků města, ekonomické přínosy například v podobě vytvoření nových pracovních míst, sledovat udržitelnost některých akcí i po skončení vlastního projektu, atd.

1. ZKUŠENOSTI DRŽITELŮ TITULU

Evaluace jednotlivých EHMK se většinou zaměřuje na dopady projektů EHMK do kulturní, sociální a ekonomické oblasti. Nejrozsáhlejší evaluace se provádí na základě požadavku samotné Evropské komise, která od roku 2007 nechává vypracovávat evaluační zprávy za každý projekt EHMK. V těchto zprávách se jejich autoři nejčastěji zaměřují na oblasti kultury, marketingu, ekonomiky, sociální problematiky a udržitelnosti, hodnotí relevanci, efektivitu, účinnost a udržitelnost projektu a porovnávají průběh projektu s jeho původními cíli. Nejnovější takovou zprávou je práce autorů Fox a Rampton (2015), kteří hodnotí EHMK za rok 2014 (Umeā a Riga).

Nejčastěji se však v posledních letech provádí evaluace ekonomických a sociálních dopadů vyplývajících ze zvýšeného cestovního ruchu a velkých investic realizovaných v dané oblasti. Příkladem prací, které se zabývají touto tematikou, mohou být Ježek (2013), Šlehoferová a Ježek (2015), Hudec a kol. (2015), Impacts 08 (2010a) či Palmerova zpráva (Palmer a kol., 2004). Zvýšená poptávka po těchto typech evaluací pravděpodobně

vyplývá z velkého mediálního a politického tlaku směrem k vedení projektů a z jejich snahy o „obhájení“ jejich existence. Rovněž samotné zkoumání dopadů zvýšeného cestovního ruchu a nových investic na rozvoj regionu a jeho image mohou být velmi atraktivním tématem pro mnoho výzkumníků.

Při hodnocení EHMK by se však nemělo zapomínat ani na subjektivní názory obyvatel regionu, jelikož ti jsou titulem přímo ovlivněni, ať již v pozitivním smyslu (více kulturních akcí), nebo v negativním (více hluku, nepořádku apod.) Příkladem mohou být již zmíněné zprávy Evropské komise, které v některých případech uvádějí, jak se zlepšila image města v důsledku získání titulu EHMK. Např. McAteer a kol. (2013) uvádějí, že v případě obou držitelů titulu v roce 2012 (Maribor, Guimarães) došlo ke zvýšení pocitu sounáležitosti obyvatel s městem i zlepšení image v důsledku získání titulu EHMK. Důvodem této skutečnosti v Mariboru může být fakt, že tam byly do projektu vtaženy široké vrstvy obyvatel, a to už od dětí. Příkladem může být péče o veřejnou zeleň a výzdoba míst přírodninami v těsné blízkosti stromů, umístování směrových růžic do chodníků, vyplňování prasklin v chodnicích materiálem tak, aby byly cesty vhodnější pro vozičkáře, množství i drobných plastik ve vnitřním městě atd.

Názory obyvatelstva považuje za důležité i ECoC Policy Group, která vytvořila metodiku k evaluaci EHMK. Jednalo se o skupinu manažerů a výzkumných pracovníků, kteří byli spřízněni s minulými, současnými i budoucími EHMK a kteří navrhli doporučení, jak co nejeфекtivněji evaluovat jednotlivé projekty. Jedno z doporučení se zaměřilo i na povědomí o programu a jeho vnímání obyvateli, identitu, image a jejich změny v důsledku EHMK (ECoC Policy Group, 2010).

Velmi propracovanou evaluaci provedl i Liverpool při hodnocení svého EHMK v roce 2008. Jednalo se o výzkumnou iniciativu nazvanou Impacts 08, která evaluovala projekt z mnoha různých úhlů. Jedním z nich byl i názor obyvatel a jejich zapojení do programu. V tomto ohledu bylo provedeno několik terénních šetření ve čtyřech oblastech města, která probíhala od roku 2007 do roku 2009. První

šetření v roce 2007 zjišťovalo obecný postoj obyvatel ke kultuře a povědomí ohledně titulu EHMK. Zjištěné výsledky byly publikovány ve formě zprávy (Impacts 08, 2008). Finální zpráva (Impacts 08, 2010b) pak shrnuje výsledky všech šetření, tedy nejen toho, které proběhlo v roce 2007, ale dalších v roce 2008 a 2009 (tato šetření zkoumala již i názor na EHMK a spokojenost s průběhem roku). Mezi hlavní zjištění patřila: silná participace obyvatel na projektu (2/3 obyvatelstva se zapojilo alespoň do jedné akce), smíšený názor na informovanost ohledně EHMK, spokojenost s velkými akcemi i programem obecně, přesvědčení, že finanční prostředky byly utraceny smysluplně i pozitivně vnímaná regenerace centra města a změna jeho image.

2. METODIKA VÝZKUMU

Zjišťování názorů obyvatel bylo za důležité považováno i v případě projektu Plzeň 2015. Proto bylo opět v roce 2016 provedeno dotazníkové šetření mezi obyvateli města Plzně. Zkoumány byly názory obyvatel na proběhlou akci Plzeň – EHMK 2015, na její dopady na město Plzeň a na ně samotné.

Šetření provedli v rámci participace na projektu studentské grantové činnosti s názvem Výzkum dopadů vlajkových projektů na ekonomický rozvoj měst a regionů na příkladu Evropských hlavních měst kultury studenti Ekonomické fakulty ZČU v Plzni. Terénní šetření probíhalo na celém území města.

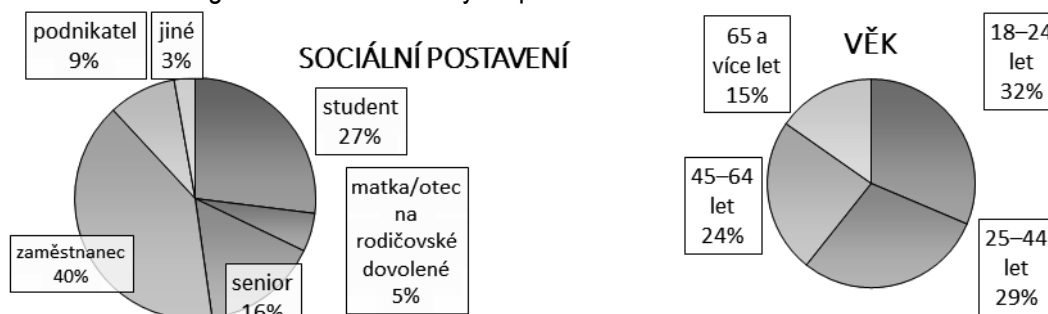
V Plzni žilo k 31. 12. 2015 celkem 169 858 obyvatel (ČSÚ, 2016). Celkem byly získány dotazníky od 897 dospělých respondentů, kteří představují 0,53 % obyvatel města ve věkové kategorii nad 18 let, což je pro obdobná šetření statisticky významný vzorek. Respondenti byli vybíráni náhodným výběrem. V souboru respondentů bylo 46,5% mužů a zbytek žen. To přibližně odpovídá i rozložení obyvatelstva podle pohlaví ve městě. Dále byly sledovány čtyři věkové kategorie dospělého obyvatelstva. Jejich přehled s přesnými počty respondentů udávají tabulka a obr. 1. Sociální postavení dotazovaných ukazuje pět základních kategorií. Na základě charakteristik souboru respondentů lze konstatovat, že výsledky dotazníkového šetření získaného ze vzorku cca 0,5 % obyvatel města lze zobecnit s vysokou pravděpodobností na celou populaci města.

Tab. 1: Sociodemografické charakteristiky respondentů

		věkové skupiny			
	počet/věk	18-24	25-44	45-64	65+
muži	417	142	115	102	57
ženy	474	138	146	111	79

Zdroj: terénní dotazníkové šetření, 2016

Obr. 1: Sociodemografické charakteristiky respondentů

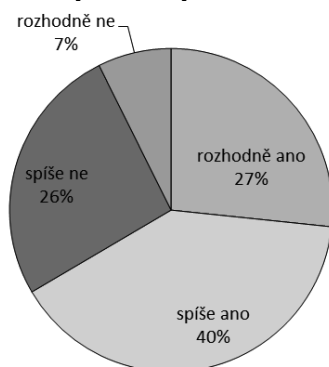
Zdroj: terénní dotazníkové šetření, 2016

3. VÝSLEDKY EVALUAČNÍHO ŠETŘENÍ REALIZOVANÉHO S ODSTUPEM PO UKONČENÍ PROJEKTU

Kultura hraje významnou úlohu v životě 2/3 respondentů. 27 % z nich udává, že kultura je rozhodně významnou součástí jejich života a 40 % odpovídá spíše ano na otázku hodnotící význam kultury v jejich životě (obr. 2). Ve vyšší

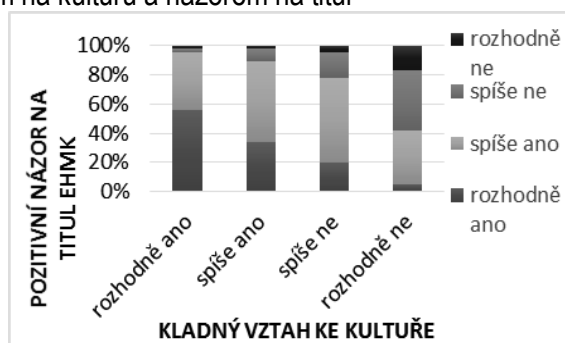
míře má kultura významnou roli v životě dotazovaných žen, a to u 72 % z nich. Z hlediska věkových kategorií je zájem o kulturu poměrně podobný. U nejstarší věkové kategorie je rozhodně významnou součástí života pro 30,66 % respondentů, u nejmladší pak pro 25,62 % (ostatní dvě skupiny se pohybují mezi těmito hodnotami).

Obr. 2: Názor respondentů na to, zda vnímají kulturu jako součást svého života

Zdroj: terénní dotazníkové šetření, 2016

Obr. 3: Vztah mezi názorem na kulturu a názorem na titul

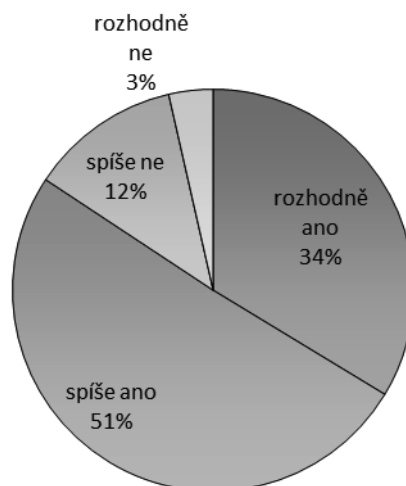

Zdroj: terénní dotazníkové šetření, 2016

Jednoznačně se projevily pozitivní korelační vztahy mezi podílem respondentů, kteří mají obecně kladný vztah ke kultuře a podílem těch,

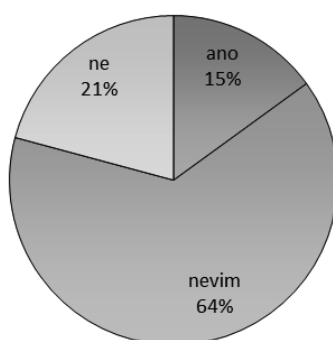
kteří mají pozitivní názor na akci Plzeň – EHMK 2015 (obr. 3).

Obr. 4: Názor respondentů na otázku, zda titul EHMK městu Plzni prospěl

Zdroj: terénní dotazníkové šetření, 2016

Obr. 5: Informace o tom, zda respondenti zaznamenali existenci některých akcí EHMK v následujícím roce

Zdroj: terénní dotazníkové šetření, 2016

Obecně je veřejností projekt Plzeň – EHMK 2015 hodnocen velmi kladně. Třetina respondentů hodnotí, že tento projekt Plzni rozhodně prospěl a další polovina uvádí, že spíše prospěl. Jen 15 % respondentů hodnotilo tento projekt negativně nebo spíše negativně (obr. 4).

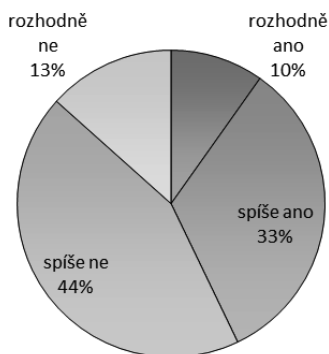
V rámci projektu Plzeň – EHMK 2015 byly některé kulturní akce v Plzni pořádány vůbec poprvé. Byly to například Obří loutky, Festival světla, Bavorské dny, Rock For People a další menší lokální akce. Rovněž bylo vybudováno Nové divadlo a upraveno pro kulturní potřeby dříve k jiným účelům využívané autobusové a trolejbusové depo, pojmenované DEPO2015 (Plzeň 2015, 2016). Některé jedinečné akce asi

opakovat nelze, ale provoz zmíněného divadla či DEPO2015 s neustále se obnovujícími výstavami, dílnami, lektorskými programy, kulturními vystoupeními, kurzy, festivaly atd. již zřejmě získaly pevné postavení v kulturním životě města. Opakování určitých akcí v roce 2016 by potvrdilo udržitelnost alespoň části náplně projektu i v dalším roce. Asi pětina respondentů toto však nezaznamenala a pouze 15 % z dotazovaných ano, většina ostatních respondentů neznala na otázku odpověď (obr. 5). Akce, které se v roce 2016 zopakovaly a které zaznamenala alespoň malá část veřejnosti, byly například akce v prostoru DEPO2015 (zejména Street Food Market), Festival světla či trvání Kreativního inkubátoru.

Více než polovina respondentů se domnívá, že v Plzni nebylo v roce 2016 méně kulturních akcí než v roce 2015 (obr. 6). Ovšem 43 % dotazovaných má opačný názor, takže v tomto směru nelze konstatovat jednotné stanovisko

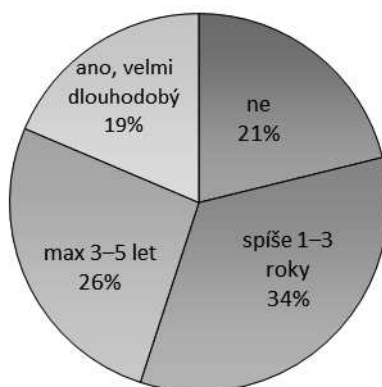
dotazovaných. Záleží zřejmě zejména na zájmu respondentů a na jejich aktivnějším vyhledávání akcí, protože se již neprovádí tak masivní reklamní akce jako v roce konání akce Plzeň – EHMK 2015.

Obr. 6: Odpověď na otázku, zda bylo v roce 2016 v Plzni méně kulturních akcí než v roce předchozím

Zdroj: terénní dotazníkové šetření, 2016

Obr. 7: Názor respondentů na dlouhodobost odkazu EHMK

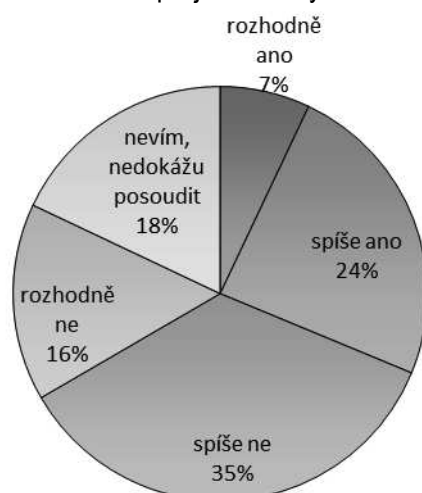

Zdroj: terénní dotazníkové šetření, 2016

Celkem nejednoznačné je hodnocení dlouhodobosti odkazu EHMK (obr. 7). Největší podíl respondentů (34 %) se domnívá, že tato akce bude rezonovat nejspíše v časovém

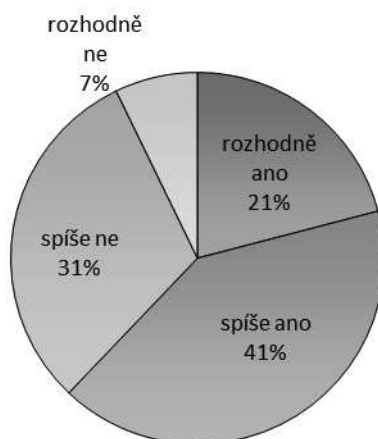
intervalu 1–3 roky. Jen necelá třetina respondentů se také domnívá, že se vliv EHMK projevil ve zvýšeném zájmu o kulturu (obr. 8). Zvýšený zájem uvádí jen 31% z nich.

Obr. 8: Odpověď na otázku, zda se vliv EHMK projevil ve zvýšeném zájmu respondentů o kulturu

Zdroj: terénní dotazníkové šetření, 2016

Obr. 9: Odpověď na otázku, zda respondenti pociťují větší množství zahraničních návštěvníků ve srovnání s dobou před získáním titulu

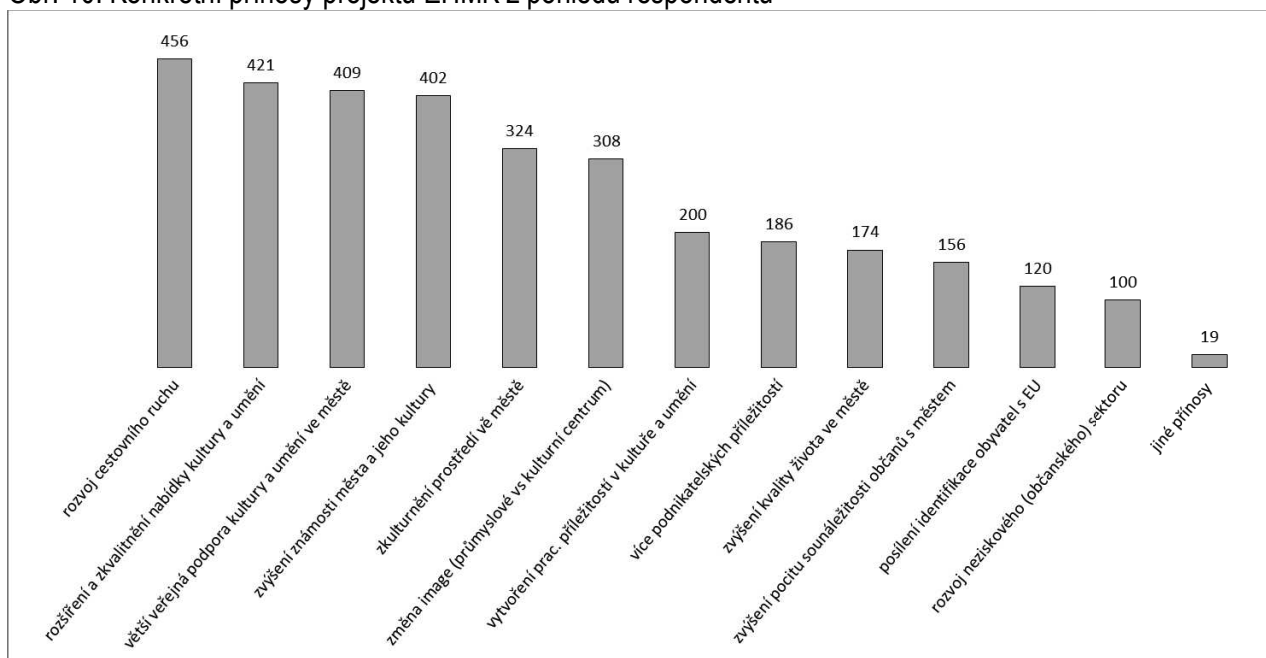

Zdroj: terénní dotazníkové šetření, 2016

Z výsledků dotazníkového šetření dále vyplynulo, že celá akce více oslovila spíše mladší obyvatelstvo a lidé v mladších věkových kategoriích častěji potvrzují, že pozitivně ovlivnila i jejich další vztah ke kultuře. Přínosy sledovaného projektu vidí respondenti v řadě oblastí života města i jeho návštěvníků. Absolutně nejvíce respondentů (456, tj. mírně

přes polovinu celkového počtu), udává, že konkrétním přínosem je rozvoj cestovního ruchu. Tuto odpověď potvrzuje i odpověď na jinou otázku šetření, kde 62 % respondentů uvádí, že zaznamenali již v roce 2016 větší počty zahraničních návštěvníků Plzně ve srovnání s dobou před získáním titulu EHMK (obr. 9).

Obr. 10: Konkrétní přínosy projektu EHMK z pohledu respondentů

Zdroj: terénní dotazníkové šetření, 2016

Přes 40 % respondentů vidí dále největší přínos akce v rozšíření a zkvalitnění nabídky kultury a umění ve městě, ve větší veřejné podpoře kultury a umění ve městě a v známosti kultury města Plzně u nás i v zahraničí. Zhruba třetina respondentů hodnotí kladně dále zkulturnění prostředí ve městě a změny image města. Plzeň, dříve vnímaná díky svým průmyslovým závodům především jako průmyslové město, se dnes prezentuje jako město kultury, ale i vysokých škol a jako místo pro kvalitní život občanů. Opět jsou rozdíly mezi odpověďmi různých skupin respondentů. Kromě rozvoje cestovního ruchu ženy vidí největší přínos EHMK 2015 ve větší veřejné podpoře kultury a umění ve městě, v rozšíření a zkvalitnění nabídky kultury a umění ve městě, ve zvýšení pocitu sounáležitosti občanů s městem a ve zvýšení kvality života ve městě. Muži zaznamenali také ve větší míře zvýšení kvality života ve městě, ale dále významně hodnotí rozvoj neziskového (občanského) sektoru a posílení identifikace občanů Plzně s EU. Mladí lidé (ve věkových kategoriích 18–24 let a 25–44 let) i senioři kromě čtyř nejčastějších odpovědí (viz obr. 10) ve větší míře vyzdvihují zvýšení známosti města a jeho kultury doma i v zahraničí, což znamená jistě perspektivu do budoucna. Více podnikatelských příležitostí v souvislosti s pořádáním akce EHMK 2015

neuvádí skupina respondentů ve věku od 18 do 24 let a senioři. Souvisí to zřejmě s jejich aktuálním životním postavením, ve kterém podnikání pravděpodobně nehraje jednu z významných rolí. Více podnikatelských příležitostí v souvislosti s konáním akce Plzeň – EHMK 2015 však pociťuje jen 36 % respondentů ze skupiny podnikatelé. V tomto směru tedy asi projekt nesplnil příliš očekávání občanů.

Názory na vyváženost nabídky kulturních akcí v Plzni se různí, ale 79% respondentů nabídku za vyváženou považuje nebo dává odpověď spíše ano. Nejvíce lidé postrádají akce v oblasti koncertů a dalších hudebních akcí a v oblasti sportu. Ostatní informace se různí a jejich četnost není statisticky významná.

4. SHRnutí VÝSLEDKŮ

Analýza odpovědí terénního šetření odhalila velmi pozitivní náhled respondentů na projekt Plzeň – EHMK 2015, jelikož více jak 85 % respondentů mělo názor, že titul Plzni prospěl. Respondenti považují za největší přínosy EHMK zvýšení cestovního ruchu, rozšíření a zkvalitnění nabídky kultury a umění ve městě a jejich větší veřejná podpora. Rovněž více jak polovina nezaznamenala úbytek akcí EHMK, což je velmi pozitivní zjištění pro stále existující

organizaci Plzeň 2015, která pokračuje (i když omezeně) ve své činnosti.

Na druhou stranu bude vhodné tento výzkum zopakovat opět za několik let, protože většina respondentů je přesvědčena, že odkaz projektu bude trvat spíše v rozmezí 1–3 let od jeho ukončení a bude tedy vhodné ověřit, zda jejich přesvědčení bylo správné. Z výsledků terénního šetření rovněž vyplývá, že ani s časovým odstupem se nemění pocit obyvatel, že EHMK neovlivnilo jejich vztah ke kultuře (pouze 31 % uvedlo zvýšený zájem), jelikož tento názor byl prokázán i v práci Šlehoferové (2016).

Zajímavé výsledky také přináší analýza vzájemné korelace odpovědí. V předchozích průzkumech (Šlehoferová, 2016) bylo totiž prokázáno, že pokud mají respondenti pozitivní postoj ke kultuře obecně, jsou pak shovívavější k projektu EHMK. Tento fakt byl prokázán i v tomto průzkumu, konkrétně při zkoumání vztahů mezi odpověďmi na otázku ohledně vztahu respondenta ke kultuře a na otázky zkoumající: vztah k EHMK, zvýšení zájmu o kulturu v důsledku EHMK, dlouhodobost odkazu EHMK a vyváženost nabídky kulturních akcí. U jednotlivých dvojic otázek byla vždy prokázána pozitivní korelace, tzn., pokud měl respondent pozitivní názor na kulturu, měl pozitivní názor i na danou skutečnost týkající se EHMK a naopak. Pozitivní korelace byla prokázána i v případě názoru na EHMK a názoru na dlouhodobost projektu. Je zde tedy zřejmá jistá zaujatost respondentů, která výsledky výzkumu ale nijak nesnižuje, jelikož ten zkoumá subjektivní názory respondentů, které jsou téměř vždy ovlivněny jejich postoji.

ZÁVĚR

V roce 2015 mělo město Plzeň jedinečnou marketingovou šanci využít projekt Plzeň – EHMK 2015 ke změně vnímání města Plzně z průmyslového města na město plné kultury. Výzkum Katedry geografie Západočeské univerzity v Plzni dlouhodobě zkoumá, jak tento projekt vnímají samotní obyvatelé města. Ti jej hodnotili kladně již v průběhu jeho realizace (Šlehoferová, 2016) a z výsledků prezentovaného výzkumu zřejmé, že jej hodnotí kladně i nadále.

Obyvatelé si s větším časovým odstupem uvědomují lépe přínosy projektu, jako je zvýšení cestovního ruchu, rozšíření a zkvalitnění nabídky kultury a umění ve městě a jejich větší veřejnou podporu. Protože do města v roce 2015 směřovalo více než 1,4 milionu návštěvníků (Plzeň 2015, 2016), instituce, ale i občané vykonali mnoho pro zkulturnění prostředí ve městě, což se opět projevilo ve zvýšení kvality života ve městě. Velké množství, zejména těch velkých kulturních akcí (ale i ty menší), přispělo ke zvýšení známosti města u nás i ve světě, ke změně jeho image a k lepší identifikaci se obyvatel města s ním. V Plzni byly vytvořeny nové pracovní příležitosti v oblasti kultury. Obecně se však spíše obyvatelé města a ani dotazovaní podnikatelé nedomnívají, že ve městě v souvislosti s akcí EHMK vzniklo více jiných podnikatelských příležitostí.

Příspěvek vznikl v rámci řešení projektu Západočeské univerzity v Plzni SGS č. 2015-004 „Výzkum dopadů vlajkových projektů na ekonomický rozvoj měst a regionů na příkladu Evropských hlavních měst kultury“.

ZDROJE

ECoC Policy Group. (2010). *An international framework of good practice in research and delivery of the European Capital of Culture programme*. Brusel: European commission.

European Commission. (2015). *European Capitals of Culture - 30 years*. Brusel: European commission.

Fox, T., Rampton, J. (2015). *Ex-Post evaluation of the European Capitals of Culture*. Final Report. European Union.

Hudec, O., Džupka, P., Šebová, M. and Gontkovičová, B. (2015). *Košice – Európske hlavné mesto kultúry 2013. Vplyv veľkého kultúrneho projektu na miestnu ekonomiku a imidž mesta*. Košice: Ekonomická fakulta, TU Košice.

Impacts 08. (2010a). *Creating an Impact: Liverpool's experience as European Capital of Culture*. UK: Impacts 08. Citováno 28. září, 2016

z:
<https://www.liv.ac.uk/impacts08/Publications/publications.htm>

Impacts 08. (2010b). *Neighbourhood Impacts: a longitudinal research study into the impact of the Liverpool European Capital of Culture on local residents*. UK: Impacts 08. Citováno 28. září, 2016 z <https://www.liv.ac.uk/impacts08/Publications/publications.htm>

Impacts 08. (2008). *Local Area Studies - Key Statistics and Mapping of the Four Local Areas*. UK: Impacts 08. Citováno 28. září, 2016 z <https://www.liv.ac.uk/impacts08/Publications/publications.htm>

Ježek, J. (2013). Evaluační výzkum projektu Plzeň - Evropské hlavní město kultury 2015. *Trendy v podnikání*. 3(1), 3-9.

Lähdesmäki, T. (2014). European Capital of Culture Designation as an Initiator of Urban Transformation in the Post-socialist Countries. *European Planning Studies*. 22(3), 481-497.

McAteer, N., Mozuraityte, N. and McDonald, N. (2013). *Ex-Post Evaluation of 2012 European Capitals of Culture*. Ecorys UK Ltd. Citováno 28. září, 2016 z http://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/actions/documents/ecoc/2012/first-evaluation_en.pdf

Palmer, R. et al. (2004). *European Cities and Capitals of Culture: Part I. and II. Study Prepared for the European Commission*. Brussels: Palmer-Rae Associates.

Plzeň 2015. (2016). *Plzeň – Evropské hlavní město kultury*. Plzeň: Plzeň 2015, zapsaný ústav. ISBN: 978-80-88102-14-4.

Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 445/2014/EU ze dne 16. dubna 2014 o zavedení akce Unie ve prospěch Evropských hlavních měst kultury pro roky 2020 až 2033 a o zrušení rozhodnutí č. 1622/2006/ES. Citováno 28. září, 2016 z [http://data.europa.eu/eli/dec/2014/445\(1\)/oj](http://data.europa.eu/eli/dec/2014/445(1)/oj)

Šlehoferová, M. (2016). Postoj obyvatel Plzeňského kraje k projektu Plzeň – Evropské hlavní město kultury 2015. 19th International Colloquium on Regional Sciences. Conference Proceedings. 931-937. Brno: Masarykova univerzita.

Šlehoferová, M., Ježek, J. (2015). Návrh metodického postupu hodnocení ekonomických dopadů kulturních událostí na příkladu projektu Plzeň – Evropské hlavní město kultury 2015.

18th International Colloquium on Regional Sciences. Conference Proceedings. 626-632. Brno: Masarykova univerzita.

Terénní dotazníkové šetření studentů Katedry geografie v rámci studentské grantové činnosti v projektu SGS-2015-004 - Výzkum dopadů vlajkových projektů na ekonomický rozvoj měst a regionů na příkladu Evropských hlavních měst kultury (2016).

Veřejná databáze. Věkové složení Plzně k 31. 12. (2016) In *Český statistický úřad*. Citováno 10. září, 2016 z https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jspx?_af=vystup-objekt&pvo=DEM03&z=T&f=TABULKA&skupld=526&katalog=30845&pvo=DEM03&pvokc=101&pvoch=40371&c=v3~2__RP2015MP12DP31.